

http://www.dmu.dk/Om_DMU/Afdelinger_organisation/Vildtbiologi_Biodiversitet/VIBINYT/Skarv_Sep2011.pdf

Skarvkoloni.
Foto: Thomas K.
Christensen

September 2011

Danmarks ynglebestand af skarver i 2011

Thomas Bregnballe, Julie Storm Rasmussen og Ole Roland Therkildsen

I 2011 var der 25.189 skarvreder i Danmark. Dermed fortsatte den tilbagegang i ynglebestanden, som satte ind efter 2006. Ud fra optællinger af reder i de danske skarvkolonier præsenterer vi her en oversigt over antal og geografisk fordeling af ynglende skarver i Danmark i 2011. Vi giver en opgørelse over de forvaltningstiltag, som Naturstyrelsen under Miljøministeriet gennemførte i udvalgte kolonier i 2011. Sidst vises i en tabel, hvordan antallet af reder har udviklet sig i de enkelte kolonier i de sidste fire år.

Registreringer i kolonien på Mågeøerne ved Bogense.

antal lokaliteter med ynglende skarver i Danmark er 65; det blev registreret i 2010. Det næsthøjeste er 62 (2006).

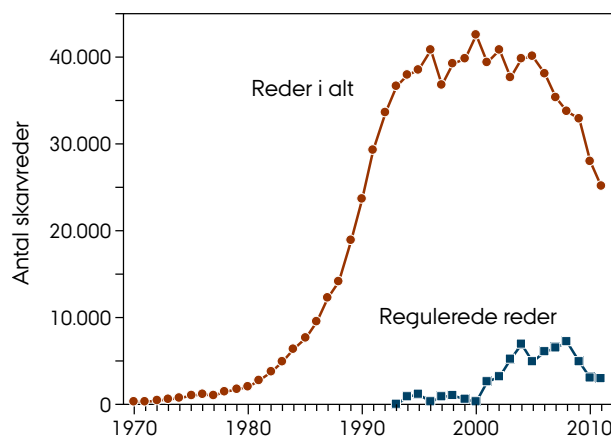
Kolonien i Stavns Fjord på Samsø var klart den største med 3.049 reder, mens den næststørste var kolonien ved Brændegård Sø på Sydfoyn, der husede 1.795 reder (Fig. 2). Kun fire kolonier havde flere end 1.000 reder, og disse husede 29 % af det samlede antal ynglende skarver i Danmark. Herudover yngede 45 % i 16 kolonier med 500-1.000 reder, 23 % i 20 kolonier med 101-500 reder, og 3 % i 21 kolonier med 1-100 reder. Over de sidste 30 år er der sket en gradvis spredning af de ynglende skarver i Danmark, så skarverne nu yngler langt mere jævnt fordelt ud over landet, end de har gjort før.

Status og udvikling på landsplan

Fra 2010 til 2011 faldt antallet af reder med 2.826, hvilket svarer til en reduktion på 10,1 %. I årene 1993-2006 lå redeantallet forholdsvis stabilt mellem 36.500 og 42.500 reder (Fig. 1). Sammenlignet med gennemsnittet i denne periode var der 35 % færre ynglende skarver i 2011.

Skarverne havde koloni eller forsøgte at danne koloni på i alt 61 lokaliteter i 2011. Det hidtil højeste

Figur 1. Udviklingen i antallet af reder af skarv i Danmark 1970-2011. Antallet af reder, hvor skarver blev forhindret i at få unger, er vist nederst; dette antal indgår i det samlede antal reder.

Thomas Bregnballe

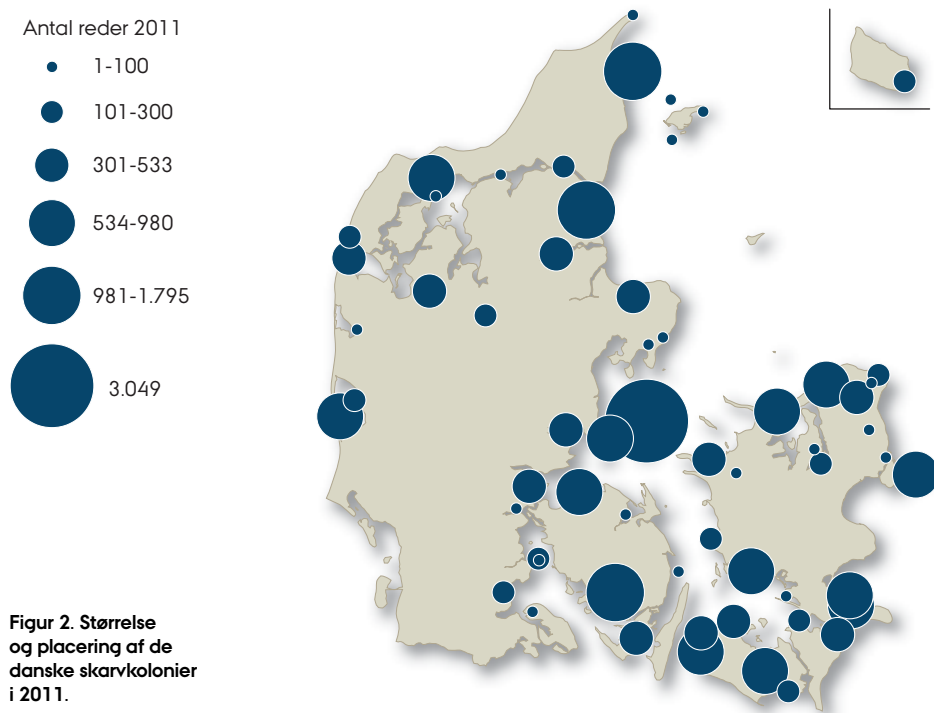
tb@dmu.dk

Julie Storm Rasmussen
Ole Roland Therkildsen

Institut for Bioscience,
Aarhus Universitet
Grenåvej 14, Kalø
8410 Rønde
Tlf.: 8715 5000
Fax: 8715 8902

Udgiver:
Nationalt Center
for Miljø og Energi,
Aarhus Universitet

Figur 2. Størrelse og placering af de danske skarvkolonier i 2011.

Landsdelene

Fra 2010 til 2011 sås de største nedgange på 500-1.000 reder i Limfjorden, i det nordlige Sjælland og i Smålandsfarvandet. I de andre landsdele var der mere beskedne nedgange på 180-340 reder, dog ikke i det sydvestlige Kattegat, hvor redeantallet steg med 190 reder.

I de vestjyske fjorde og Vadehavet har der i de senere år stort set kun ynglet skarver i Ringkøbing Fjord, hvor æggene i langt hovedparten af rederne udsættes for oliering. Her har redeantallet svinget omkring 2.500

fra 1996 til 2009, men er så i løbet af de sidste to år gået tilbage til ca. 1.000 reder.

I Limfjorden kunne der årligt tælles omkring 5.000 besatte skarvreder fra 1999 til 2005, men siden er antallet faldet, især i de seneste to år. I 2011 registreredes blot 1.500 besatte skarvreder i Limfjorden. I det nordlige Kattegat er yngleantallet nu halveret siden antallet toppede i 2005. Faldet har været fra 6.700 reder i 2005 til 3.200 reder i 2011. Nedgangen i denne landsdel skyldes primært en betydelig tilbagegang i kolonien ved Toftesø. I det sydvestlige Kattegat er yngleantal-

let gået tilbage med ca. 5.000 reder siden antallet toppede i 1995.

I Lillebælt og Det Sydfynske Øhav er yngleantallet først og fremmest bestemt af udviklingen i kolonien ved Brændegård Sø og Nørresø på Sydfyn. Efter en årrække med ret stabile antal har der i de sidste år atter været nedgang i denne koloni. De øvrige kolonier i Lillebælt og Det Sydfynske Øhav er alle ret små (Tabel 1).

I det nordlige Sjælland har der ikke tidligere været konstateret så store nedgange, som det har været tilfældet i 2010 og 2011. Yngleantallet nåede et maksimum på 5.800 reder i 2009 og faldt så til 3.600 reder i 2011. I Smålandsfarvandet har nedgangen været jævn i knap 20 år. Antallet toppede med 12.600 reder i 1993, mens antallet i 2011 var faldet til 5.400.

Udviklingen i landene omkring Østersøen

De seneste års udvikling i Danmark minder om udviklingen i skarvbestanden langs den tyske og polske Østersøkyst samt i Sverige. I Mecklenburg-Pommern fortsatte den nedgang, som satte ind efter 2008: Fra 14.400 reder i 2008 til omkring 8.800 reder i 2011 (oplysninger fra C. Herrmann). Fra den store polske skarvkoloni Katy Rybackie er der adgang til oplysninger om udviklingen frem til 2010. Yngleantallet toppede med 11.600 reder i 2006 og er siden faldet til 8.100 reder i 2010 (oplysninger fra M. Goc og P. Stępniewski).

En del-koloni på øen Græsholm, Hirsholmene, hvor der årligt olieres skarvæg. Foto: Kjeld T. Pedersen

I Sverige gennemførtes en landsdækkende optælling i 2006, og en næsten landsdækkende optælling i 2009. Disse tal tyder på, at den samlede svenske ynglebestand af skarver toppede med 44.000 reder i 2006, hvorefter bestanden er gået tilbage (oplysninger fra H. Engström). På Gotland, hvor der som i andre vigtige yngleområder i Sverige tælles årligt, var der uafbrudt vækst til 10.500 reder i 2008. Efter vinteren 2009/10 gik antallet imidlertid tilbage til omkring 8.000 reder i 2010 og 2011 (oplysninger fra K. Larsson).

I Finland faldt antallet fra 16.000 reder i 2009 til 14.400 reder i 2010, men i 2011 er antallet igen steget, nu til 17.700 reder (oplysninger fra SYKE, Finnish Environment Institute). I Estland, hvor ynglebestanden ligesom i Finland har været i konstant vækst, nåede yngleantallet 13.700 reder i 2009, men også her gik bestanden tilbage i 2010 (til 12.800 reder; oplysninger fra V. Lilleleht, K. Rattiste og L. Saks). Der foreligger endnu ikke et optællingsresultat fra Estland fra 2011.

Årsager til fortsat tilbagegang i Danmark

Den markante tilbagegang i 2010 på 15 % afspejlede med stor sandsynlighed, at ekstra mange skarver omkom i vinteren 2009/10. Det formodes desuden at flere skarver end normalt ikke kom i tilstrækkelig god kondition efter vinteren og derfor helt undlod at danne par og bygge rede i 2010.

Den fortsatte nedgang i 2011 er formentlig i nogen grad relateret til, at også vinteren 2010/11 var kold. I vinteren 2010/11 var det ikke alene koldt i Danmark, hvor nogle af de danske skarver overvintre, men også i flere af de lande i Europa, hvor hovedparten af de danske skarver tilbringer vinteren. Desuden varede vinteren ved langt ind i foråret 2011. Skarver påvirkes ofte negativt af kolde vintre og lave vandtemperaturer (se tidligere nyhedsbrev vedr. ynglesæsonen 2010). En række observationer, deriblandt fund af døde skarver, tyder dog på, at vinteren 2009/10 havde en mere markant negativ indflydelse på skarvernes overlevelse end vinteren 2010/11.

Tabel 1. Antal reder optalt i 2008-2011 fordelt på kolonier og totalt for Danmark. Tal i fed skrift angiver, at Naturstyrelsen har gennemført et forvaltende indgreb i kolonien, fx i form af oliering af æg, fjernelse af reder eller bortskræmning (i enkelte tilfælde har indgrebet været udført af en privat lodsejer efter aftale med Naturstyrelsen).

Region	Lokalitet	2008	2009	2010	2011
Vestjyske fjorde og Vadehavet	Klægbanken	1.392	658	135	139
	Havrvig Polder	1.218	1.176	1.073	980
	Høje Sande	21	0	2	0
	Langli	28	3	1	0
	Felsted Kog	149	22	93	2
Limfjorden	Rønland Sandø	580	464	353	407
	Melsig	1.160	1.121	942	850
	Troldholmene	0	0	0	100
	Ejerslev Røn	175	15	70	43
	Flyndersø	281	370	370	392
	Rotholmene	486	345	168	0
	Stenklipper/Agerø	10	0	0	0
	Hald Sø	174	252	188	196
	Agger Tange	482	402	147	135
	Vårholm	476	650	470	0
	Aggersborg	31	27	0	0
Nordlige Kattegat	Toftesø	1.985	1.755	1.515	1.201
	Sdr. Rønner	0	0	55	55
	Knogen, Læsø	147	0	40	47
	Hirsholmene	1.694	1.178	1.063	1.197
	Kielstrup Sø	324	312	338	404
	Nrd. Rønner	0	0	80	5
	Rørdal Lergrave	329	347	330	263
	Skagen Nordstrand	0	0	6	25
	Sydvestlige Kattegat	Vorsø	994	1.022	787
Svanegrunden		935	1.037	893	721
Mågeøerne		1.194	1.244	999	905
Stavns Fjord		3.079	3.237	2.580	3.049
Rugård Sø		0	0	0	17
Hindsholm		358	0	0	0
Viggelsø		0	31	35	44
Stubbe Sø		0	0	0	5
Rads Fjord		240	384	350	455
Fuglsø Mose		302	700	418	523
Tange Sø		0	4	0	0
Lillebælt og Sydfynske Øhav	Brændegård Sø	2.376	2.370	2.208	1.795
	Bågø	0	75	0	0
	Bastholm incl. Årø Kalv	87	16	159	300
	Hopsø	214	238	212	179
	Kidholmene	45	20	15	37
	Vresen	2	16	45	45
	Ll. Græsholm	0	23	241	450
	Olde Nor	234	263	250	100
	Gråsten Slotssø	17	50	1	0
	Årø Kalv	0	0	75	75
	Nordlige Sjælland	Bognæs	339	311	229
Saltbækvig		936	983	823	412
Hovvig		974	1.083	853	756
Øer ved Orø		104	27	7	0
Esrum Sø		497	458	363	349
Skarresø		0	0	45	90
Solbjerg Engsø		0	1	0	0
Gurre Sø		118	180	119	51
Saltholm		1.575	1.150	537	660
Holløse Bredning		953	1.095	949	648
Sortedamssøen		6	34	36	36
Selsø		155	319	222	45
Hellebæk Skov		30	96	176	246
Vaserne		10	30	2	52
Højbjerg Skov	0	18	105	178	
Damhussøen	0	0	1	22	
Smålandsfarvandet og Bornholm	Ormø	1.427	1.740	1.700	966
	Ålholm	0	46	67	203
	Dyrefod	229	278	189	215
	Ægholm	478	379	400	636
	Søholt	1.388	1.420	1.469	770
	Nakskov Fjord	721	723	702	725
	Tyreholm	1.282	1.320	984	733
	Suderø	10	0	2	0
	Rågø Sande	425	429	421	512
	Malurtholm	388	496	362	386
	Avnø Røn	122	81	10	8
	Vensholm	239	295	388	501
	Hundsemyre, Bornholm	100	139	147	176
Danmark – total	33.725	32.958	28.015	25.189	

Ud over de kolde vintre formodes det, at en række andre forhold såsom regulering i kolonierne, beskydning i overvintringsområderne, faldende fødeudbud og stigende forekomst af ræv og havørn i ynglekolonierne har bidraget til nedsat ynglesucces og/eller faldende overlevelse blandt unge og voksne skarver.

Eksempelvis har Naturstyrelsen i en længere årrække gennemført forvaltende tiltag i udvalgte kolonier for at begrænse antallet af skarver. Disse tiltag har bl.a. påvirket skarvernes ynglesucces. I årene 2003-2009 fik 12-21 % af de skarver, som yngede i Danmark, eksempelvis ikke mulighed for at få unger på vingerne, fordi deres æg blev olieret. Når der ikke længere er et "overskud" af unge fugle i bestanden, vil sådanne tiltag bidrage til svigtende rekruttering af nye ynglefugle.

Forvaltende tiltag i kolonier i 2011

Hvert år gennemfører Naturstyrelsen indgreb i nogle bestemte danske skarvkolonier, hvor der er særligt store bekymringer for at skarverne kunne skade fiskebestandene og fiskeriet. Tiltagene finder sted for at undgå, at skarverne får succes med at etablere nye kolonier og for at begrænse størrelsen af nogle af de eksisterende kolonier. I kolonier, hvor skarverne har rede på jorden, består indgrebet oftest i at sprøjte madolie på æggene, så de ikke klækker.

I 2011 blev der olieret skarvæg i 2.828 reder i otte kolonier. Desuden blev 143 reder med æg ødelagt i to kolonier. Det samlede antal regulerede reder i 2011 svarer dermed til omkring halvt så mange, som i perioden 2003-2009, hvor knap 6.000 reder årligt blev udsat for indgreb. Denne nedgang er primært et resultat af, at antallet af ynglende skarver er gået tilbage i de fleste af de kolonier, hvor der i en årrække har været gennemført oliering af æg (eksempler i Fig. 3).

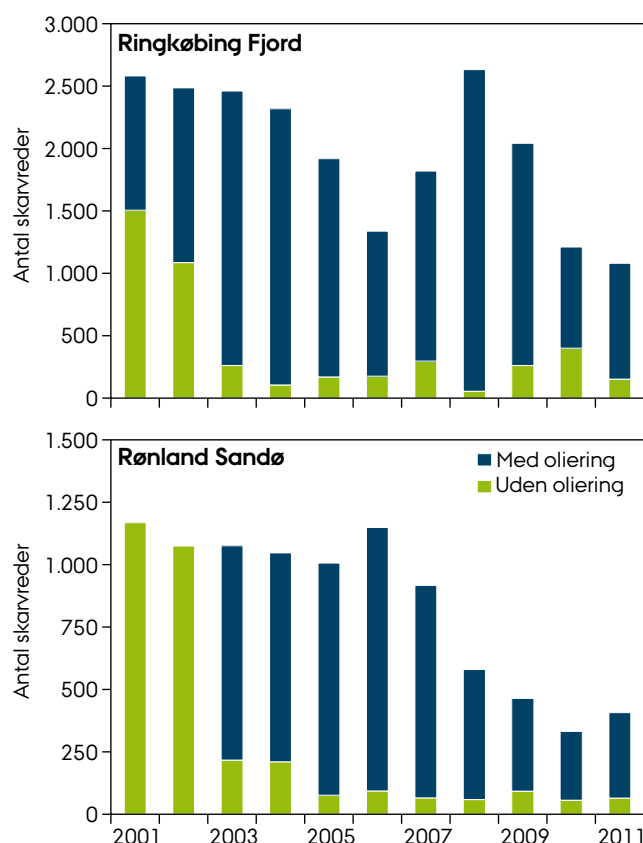
I 2011 blev oliering, som i tidligere år, især anvendt i de jordrugende kolonier langs Vestkysten, på Hirsholmene ud for Frederikshavn og på Saltholm i Øresund. Antallet af olierede og ødelagte reder i 2011 svarede til 12 % af alle rederne i Danmark. Disse regulerede reder indgår i opgørelsen i Fig. 1 over udviklingen i det samlede antal reder. I de fleste af de kolonier, hvor der olieres æg, bliver mindst 100 reder friholdt fra oliering.

I 2011 er der ingen kendte tilfælde af illegal ødelæggelse af reder, æg eller unger.

Kolonien ved Hald Sø. Foto: Jörn Eskildsen

Figur 3. Udviklingen i antallet af skarvredere i Ringkøbing Fjord (øverst) og på Rønland Sandø i den vestlige del af Limfjorden (nederst), 2001-2011. Det er angivet hvor mange reder, der blev udsat for oliering.

Udviklingen i kolonierne

Udviklingen i de danske skarvkolonier er vist i Tabel 1 for de seneste fire år. Mere information om udviklingen i den danske ynglebestand af skarver kan findes på hjemmesiden:

http://www.dmu.dk/dyrplanter/dyr/skarv_-_udvikling_i_bestande/

Fra 2010 til 2011 er der konstateret fortsat tilbagegang i flere af de kolonier, som blev etableret for mange år siden, og som i en periode har huset flere end 1.000 reder. I kolonien på Ormsø (Sydsjælland) og i kolonien ved Søholt (Lolland) gik redeantallet tilbage med 734 hhv. 699 reder (Tabel 1). I følgende kolonier gik redeantallet tilbage med 250-500 reder fra 2010 til 2011: Vårholm (Limfjorden), Toftesø (Lille Vildmose), Vorsø (Horsens Fjord), Brændegård Sø (Sydfyn), Saltbækvig (NW Sjælland), Holløse Bredning (Nordsjælland) og Tyreholm (Møn).

En enkelt koloni, nemlig kolonien i Stavns Fjord på Samsø, gik markant frem fra 2.580 reder i 2010 til 3049 reder i 2011, dvs. en fremgang på 469 reder.

På nogle af de sandøer og holme, hvor skarverne yngler på jorden, har der i enkelte år (især efter isvintre) oprådt ræv (og i mindst ét tilfælde mårhund), og her er det i flere tilfælde sket, at skarverne har opgivet deres yngleforsøg eller helt eller delvist er udvandret i efterfølgende år. I de senere år er havørne i stigende grad blevet set optræde i skarvkolonier, og i flere tilfælde er det observeret, at de tager skarvunger og forstyrrer de ynglende skarver. For nogle af disse kolonier tyder udviklingen i antallet af reder på, at der er skarver, som reagerer på forstyrrelserne fra havørne ved at udvandre til andre kolonier.